

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ І НАУКИ

Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю

(м. Харків, 8 квітня 2021 року)

ХНМУ
Харків
2021

ведення лекційних та практичних занять. В умовах дистанційного навчання всі лекційні матеріали було переведено в MP4-формат та викладено на платформі Lika.nmu. Так, студенти отримали доступ до лекції у будь-який зручний для них час з можливістю перегляду по декілька разів з метою кращого засвоєння теоретичного матеріалу.

Аудиторні заняття з гістології та ембріології включають теоретичну частину (опитування студентів, пояснення найбільш складних питань) та практичну частину (вивчення гістологічних препаратів та схематичне малювання відповідних структур у практикумах). В умовах дистанційного навчання заняття було переведено в онлайн формат з використанням додатків Zoom та Google Meet. Під час онлайнконференцій викладачі та студенти мають змогу спілкуватись у режимі реального часу, викладач може з'ясувати рівень підготовленості студента до заняття, студент може поставити питання та отримати відповідь. Крім того, і Zoom, і Google Meet дають можливість під'єднання до відеоконференції великої кількості користувачів, при цьому, за умови наявності якісного інтернет – з'єднання, забезпечують високу якість зв'язку і цілий ряд додаткових можливостей, зокрема виведення на екран електронних матеріалів (текстів, картинок, відео), паралельне з конференцією спілкування у чаті тощо. Досить важливим є ефективне оцінювання знань студентів в умовах дистанційного навчання. Опитування студентів є одним з найбільш розповсюджених способів з'ясувати рівень теоретичної підготовки студента до заняття. Проте важливим є формулювання питання, оскільки різний рівень знань потребує завдань різного рівня складності. У медичній галузі освіти одним з ефективних завдань вищого рівня складності є запитання у вигляді ситуаційної задачі та дискусійне питання, на яке неможливим є швидке знаходження однозначної відповіді у підручнику. Такий спосіб опитування дає можливість розвинути у студента критичне та аналітичне мислення, отримати навички розв'язання складних ситуацій, з якими може стикнутись майбутній лікар. Крім того, в умовах дистанційного навчання такий спосіб ведення бесіди під час практичного онлайн заняття є достатньо ефективним, оскільки змушую студентів слідкувати за ходом дискусії та піддаватися спокусі вимкнути камеру та брати пасивну участь у занятті.

Висновки. Таким чином, перехід вищих навчальних закладів на дистанційне навчання стимулював стрімкий розвиток і освоєння новітніх технологій в освіті, зокрема, розроблення онлайн-платформ для навчання, скринінг наявних додатків для проведення онлайн-конференцій та виявлення найбільш вдалих для викладання конкретної дисципліни, розроблення нових методик викладання з урахуванням особливостей дистанційної роботи тощо. Навчання медичним наукам також достатньо успішно може бути переведено у дистанційний формат. Звісно, викладання медичних дисциплін має свої особливості, які важко перенести у дистанційний формат, і на початку введення дистанційного формату вдавались взагалі неможливим. Проте стрімкий розвиток технологій розкриває нові можливості, необхідно тільки встигати опановувати та адаптувати до тієї чи іншої навчальної дисципліни. Цілком ймовірно, що після закінчення пандемії COVID 19 значна частина елементів дистанційної освіти може залишитись як складова аудиторних занять.

Література

1. Дистанційне навчання як сучасна освітня технологія [Електронний ресурс]: матеріали міжвузівського вебінару (м. Вінниця, 31 березня 2017 р.) / відп. ред. Л.Б. Ліщинська. – Вінниця : ВТЕІ КНТЕУ, 2017. – 102 с.
2. Штихно Л.В. Дистанційне навчання як перспективний напрям розвитку сучасної освіти / «Young Scientist» No 6 (33) June, 2016 с. 489–493
3. Кондаурова А.Ю., Кваско О.Ю. Досвід дистанційного викладання гістології та ембріології в медичному університеті в умовах пандемії Covid 19 / Сучасний педагог та теорія педагогіки, філологічні диспути та наука про мову: матеріали міжнародної спеціалізованої наукової конференції, м. Хмельницький, 19 лютого, 2021 р. / Міжнародний центр наукових досліджень. – Вінниця: Європейська наукова платформа, 2021. – С. 71–72

ЯКІСТЬ АКАДЕМІЧНИХ ТЕКСТІВ ЯК СКЛАДОВА ДОБРОЧЕСНИХ ПРАКТИК ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВИТИ

Киричок І.В., Павленко Т.Б.

Харківський національний медичний університет, м. Харків Україна

Глобалізація та інтернаціоналізація, швидкий розвиток комунікаційних технологій трансформують світовий освітній простір, що суттєво впливає на закладені у місії університетів ціннісні орієнтири щодо забезпечення автономності, академічної свободи, соціальної відповідальності. Особливе значення мають прийняті на міжнародному рівні морально-етичні вимоги до академічної спільноти та цінності академічної доброчесності (АД) [1]. Дотримання принципів АД

зміцнює репутацію університету як провідного освітнього й дослідного закладу в умовах зростаючої конкуренції на ринку освітніх послуг.

Особливого значення в системі АД набуває забезпечення якості підготовки академічних текстів та добросовісних публікаційних практик, що мають значний вплив на формування репутації вишу у світовому освітньо-науковому просторі.

Разом з тим, продовжується практика неправомірного запозичення і використання чужих текстів, ідей та думок, що є негативним явищем не тільки серед тих, хто вчиться, а й серед тих, хто навчає і виховує. Подібні факти кваліфікуються як академічний плагіат і є ключовою проблемою якості освіти та науки у багатьох країнах, особливо з появою нових технологій, що значно полегшують копіювання тексту без зазначення авторства [2].

Постає гостре питання щодо визначення факторів, які впливають на ситуацію, що склалася. Попередній аналіз дозволяє виокремити ряд чинників як об'єктивного, так і суб'єктивного характеру. З одного боку, це – велике навантаження студентів та викладачів, при якому студенти не мають можливості якісно виконувати письмові завдання, а викладач їх перевіряти; зацікавленість авторів у швидкій публікації результатів досліджень; наявність чималої кількості видань та видавців сумнівного походження і сторонніх пропозицій швидкої підготовки різноманітних наукових текстів; домінування у вимогах до студентських письмових робіт реферативного над аналітичним або дослідницьким жанрами тощо.

З іншого боку, недобросовісність суб'єктів освітньо-наукового процесу є проявом їх особистісних негативних якостей, таких як небажання планувати і організувати свій час, невпевненість у власних силах, невміння вчитися, формулювати і чітко висловлювати думки, недостатній рівень інформаційної культури та критичного мислення, відсутність навичок академічного письма, чіткого розуміння уніфікованих норм текстових запозичень і цитувань та ін.

У цьому контексті нехтування академічними нормами не тільки долучає до шахрайських схем і порушує право інтелектуальної власності інших осіб, а й породжує ризик використання неякісних джерел, підготовки неякісного тексту та публікації у неякісних журналах, і взагалі – зіпсування власної наукової кар'єри і професійної репутації установи.

Серед головних цінностей Харківського національного медичного університету (ХНМУ) – якість, етика, добросовісність. Впровадження змін та відповідність вимогам основних норм академічної культури, і зокрема АД, є одним з пріоритетних векторів розвитку університету щодо сталих практик чесного здобуття освіти, розвитку знань і умінь, формування професійних і загальнолюдських цінностей. Успішне вирішення цих завдань можливе за умови комплексного підходу і балансу у застосуванні дієвих інструментів – адміністративних методів, програмно-технічних засобів, навчально-виховних, науково-методичних та інформаційно-освітніх заходів.

Сьогодні в ХНМУ діє система розвитку АД: з 2015 року використовуються антиплагіатні інтернет-системи, розроблено та вдосконалено нормативну базу з питань АД (затверджені Кодекс академічної добросовісності, положення про академічну добросовісність та заходи з розвитку системи АД, порядок перевірки текстових документів на наявність текстових запозичень, створені Комісія з академічної добросовісності, етики та управління конфліктами і Група сприяння академічній добросовісності в університеті, затверджено план роботи Групи), внесено до освітніх програм компоненти з АД, професійної етики та деонтології, впроваджено обов'язковий дистанційний курс «Академічна добросовісність» для вітчизняних та іноземних студентів тощо.

У 2020 році ХНМУ долучився до проєкту «Ініціатива академічної добросовісності та якості освіти» (Academic IQ), пройшовши конкурсний відбір серед 157 ЗВО – учасників проєкту Американських Рад з міжнародної освіти, який реалізується за сприяння Посольства США в Україні, МОН України та Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти.

Завдяки взаємодії наукового відділу, Навчально-наукового інституту якості освіти ХНМУ, університетської бібліотеки, кафедральних колективів та інших структурних підрозділів вишу проводиться постійна робота, спрямована на підвищення якості академічних текстів та побудову успішної публікаційної кар'єри усіх представників академічної спільноти, а саме: семінари та вебінари (в тому числі «Публікаційна кар'єра науковця: наукометричний підхід», «Надійні інформаційні ресурси для медичної науки та освіти», «Академічна добросовісність як складова бренду науковця», «Системи управління бібліографічною інформацією: можливості для науковців» тощо); лекції та практичні заняття (такі як «Коли хороші студенти ухвалюють хибні рішення: чому студенти обманюють», «Академічна добросовісність як складова академічної культури. Загальна характеристика, сфера та практика застосування норм академічної добросовісності», «Морально-етична складова авторства. Авторство та відповідальність», «Культура та етика наукових

публікацій», «Академічне письмо: правила цитування та оформлення списку літератури» тощо); презентації нових проєктів та інформування про зовнішні заходи з АД (серед яких «Культура написання наукових текстів», «Опитування молодих учених щодо публікаційної діяльності», «Спектр ресурсів Clarivate для медичних спеціальностей», «Референс-менеджер EndNote: оформлення публікації за форматом видання» тощо), перевірка робіт на наявність текстових запозичень за допомогою передплатних інтернет-систем StrikePlagiarism (Польща) та Unicheck (Україна), формування інформаційних ресурсів з АД (веб-покажчик «Academic Integrity» на сайті Наукової бібліотеки ХНМУ) та ін.

Цей вектор роботи спрямований на підвищення ступеня академічної освіченості, просування доброчесних практик при підготовці академічних текстів, роз'яснення антиплагіат-стратегії ХНМУ, формування в академічному середовищі негативного ставлення до плагіату та запобігання його проявам, публікацій у псевдонаукових виданнях, ознайомлення з міжнародними вимогами до публікацій, правилами цитування та оформлення списків використаних джерел, популяризацію широких можливостей наукометричних баз даних та бібліографічних менеджерів і важливість їх використання, що допомагає у пошуку надійних джерел, наукових спільнот, співавторів тощо.

Отже, цілеспрямована й системна діяльність щодо усвідомленого засвоєння науково-дослідної культури, розвитку креативного мислення, формування мовної культури, ефективного читання та підготовки якісних академічних текстів з акцентом на творчість і самостійність є загальним університетським проєктом. Робота триває, і на часі проведення Школи лідерства для аспірантів, метою якої є сприяння набуттю молодими вченими соціально-психологічних навичок для кар'єрного росту (soft skills) – комунікативних, лідерських, командних, публічних, особистісних тощо.

Також розглядається пропозиція започаткування творчої майстерні «Школа академічного письма», яка спрямована на підвищення професійних компетентностей науковців, викладачів, студентів у підготовці академічних текстів, покращення якості наукових публікацій та ефективності публікаційної кар'єри тощо. Подібні заходи передбачають застосування тренінгового та проєктного підходів і є ефективними службами підтримки у формуванні оригінального мислення, набуття та розвитку навичок успішного дослідника через обмін досвідом, проведення інтерактивних лекцій, майстер-класів, практичних кейсів, творчих завдань. При цьому необхідно акцентувати увагу на важливість формування нульової толерантності до порушень АД і відповідальності викладачів, наукових керівників за виховну роботу щодо доброчесних практик здобувачів освіти, молодих вчених. Тож, забезпечення якості академічних текстів як важливого компоненту академічної доброчесності завжди залишається нагальним питанням в організації освітньо-наукової діяльності закладу вищої освіти.

Література

1. The Fundamental Values of Academic Integrity [Electronic resource] / International Center for Academic Integrity. – 3rd ed. – 2021. – Режим доступу : https://www.academicintegrity.org/wp-content/uploads/2021/02/20019_ICAI-Fundamental-Values_R11.pdf (дата звернення 02.04.2021).

2. Николаев С. Як просувати цінності в українських університетах? [Електронний ресурс] / Євген Ніколаєв // Освітня політика: портал громадських експертів. – Режим доступу : <http://education-ua.org/ua/articles/1131-yak-prosuvati-tsinnosti-akademichnoji-dobrochesnosti-v-ukrajinskikh-universitetakh> (дата звернення 03.04.2021).

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ПСИХІАТРІЇ В СТРУКТУРІ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ЛІКАРІВ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19

*Кожина Г.М., Стрельнікова І.М., Гайчук Л.М., Терьошина І.Ф., Зеленська К.О.
Харківський національний медичний університет, м. Харків Україна*

У процесі реформування сучасної вищої медичної освіти, на кафедрі психіатрії, наркології, медичної психології та соціальної роботи постійно змінюються та вдосконалюються технології викладання психіатричних знань. Вплив глобальної пандемії COVID-19 на всі ланки медичної допомоги також став викликом і для всієї структури безперервної професійної освіти медичних працівників і підготовці медичних кадрів.

Традиційно підвищення кваліфікації медичних працівників проводилося викладачами нашої кафедри в off-line форматі. Це були цикли тематичного вдосконалення, конференції, семінари та ін. Однак в умовах карантинних заходів післядипломне навчання медичних працівників було переведено у режим on-line у форматі дистанційного навчання, це мало як певні переваги,